

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra HERR PANTHAKAKS HISTORIE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 15. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353512402496.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

En Character som denne, der allene kan takke den almindelige Foragt, og de Viises Medynk derfor, at den ikke er forhadet indtil Af sky e, er uidentvivi et ufejlbarligt Beviis paa, at den Opdragelse, som Madame Kuchlein gav sin Christian i mange Henseende ikke var den, hun burde givet ham. - Dog aftvinger Sandhed og Billighed os den Anmærkning; at den tillige, endskjønt paa en uskyldig Maade, og uden Hensigt, lagde den første Sæd til mange og vi tør sige vigtigere Dyder i hans Hjerte - Foruden en dyb Ærbødighed imod alt det, som var hemmeligt og ceremonielt i Religionen, foruden en nøyagtig Lydighed imod foresatte, som daglig blev ham indskjærpede blev en vis anstændig Alvorlighed ham naturlig, som er ofte det første Trin til Viisdom, ligesom den altid er en Følge deraf. - || Naar man desuden betænker at Madame Kuchleins Haand var imod alle, og følgelig alles Haand imod hende - og at, endskjønt hun høymodig foragtede Verdens Bagtalelse, hun dog ingenlunde var tjent med, at den blev belagt med unegtelige Beviiser - saa begriber man meget vel, at hendes Stilling, om ikke andet, tvang hende til, at gjøre meget got som faldt alle i Øynene; og derimod at undlade meget ont, eller i det mindste at gjøre det saaledes, at ingen uheldig - - og da man ikke bør forlade sig alt for meget paa Børns Taushed - ikke vor lille Christian selv mærkede det - 16 En stræng lagttagelse af alle udvortes Pligter, en god Oeconomie, en ordentlig Leve Maade og Arbeidsomhed, var af denne Aarsag Dyder, som han allerede i sin spæde Barndom nogenledes blev bekendt med - Den Nys-Gjerrighed selv, hvortil hun opeggede ham, var Sæden til en Vide-Lyst, der nødvendig med Tiden, endskjønt ham uafvidende, maatte berige hans Sjæl med mange gode og sunde Begreb, og iblant dem med saadane, der naar Eftertanke udviklede og modnede dem, kunde blive Mod-Gift, for de ovenanførte Feyl - Men det som man meest vil undres over, det som næsten synes at være et Paradox, og en Modsigelse, er at vor Panthakak, just ved Madame Kuchleins Exempel, uformærket blev kjærlig, øm og medlidende, mod de samme Mennsker, som han holdt for onde, som han foragtede, og hvis Fiende han var eller troede at være - - Han, saavel som heele Byen, var daglig Vidne til, at hans Moder gjorde meget got imod nødlidende - Han troede følgelig at det burde saaledes være - Sine egentlige Aarsager, hvorfor hun saa nøye iagttog denne Pligt; tog Madame Kuchlein sig naturligviis vel i agt for at fortroe ham; og hun gav ham paa hans enfoldige Spørgsmaal, høyt kun det almindelige Svar, at man burde gjøre vel baade imod onde og gode - Men han blev imidlertid vant til at holde det for got; og hans følelse, hans af Naturen ømme Siæl gav ham med Tiden en Aarsag, der var uendelig ædlere, end de, som alle Madame Kuchleins i Verden skulde kunde givet ham, om de havde været Oprigtige. - || Han fandt, at af alle de Ulyksaligheder, som Verden varfuld af, Ondskab endnu var den største, og følgelig fordrede den største, den virksomteste Medlidenhed - Af denne Aarsag blev det efterhaanden hans Glæde, at gjøre det Gode, som stod i hans Magt, imod alle Mennsker, ikke allene uagtet, at de i hans Tanker tilhobe var onde, foragtelige, afskyelige Creaturer, 17 men just fordi de vare det - Vist et ædelt Træk, et Aftryk, af den store Menniske-Ven, som man skal kun finde hos faae af vore meest sødtalende, meest glimrende Philantroper - -